

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

Viite: Lausuntopyyntö 4.2.2014 (VM064:01/2012)

**LAUSUNTO SELVITYSMIEHEN LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI VALTION-
OSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA**

Valtiovarainministeriön asettama selvitysmies Arno Miettinen on valmistellut esityksen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain uudistamisesta. Esitys pohjautuu hallitusohjelman linjauksiin osana kuntarakenneuudistusta. Valtionosuusjärjestelmän uudistamisen tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa järjestelmää sekä parantaa järjestelmän kannustavuutta.

Valtionosuusuudistusta koskevaa esitystä on valmisteltu samanaikaisesti sosiaali- ja terveystalouden palveluita koskevan uudistuksen kanssa. 23.3.2014 julkistettujen sote-uudistuksen linjaukset poikkeavat aiemmin valmistelussa ja lausuntokierroksella olleesta mallista. Sote-palveluiden kustannusvastuun jakautuminen kuntien kesken on vielä selvittämättä, samoin kuin käyttöön otettavan toimintamallin tarkeimmat yksityiskohdat. Nyt lausuntokierroksella olevan valtionosuusuudistusta koskevan esityksen kustannusvastaavuutta tulevaan sote-malliin ei ole todennettavissa. Tämän vuoksi valtionosuusuudistus tulisi arvioida uudelleen ja yhteen sovittaa sote-ratkaisun kanssa ja uudistuksen toimeenpanoa siirtää vuoden 2017 alkuun.

Nyt lausuntokierroksella olevasta valtionosuusuudistusta koskevasta esityksestä voidaan kuitenkin todeta seuraavaa:

Valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen on olemassa selkeä tarve, mutta tämä esitys ei kuitenkaan johda hyväksyttävään lopputulokseen. Erityisesti ikärakenteeseen ja sairastavuuteen liittyviä painotuksia tulee muuttaa esitetystä.

Esityksessä ikärakennetekijän sisällä vanhempien ikäluokkien painoarvoa on huomattavasti pienennetty aikaisempaan laskentamalliin verrattuna. Korkean ikärakenteen kunnissa tämä muutos johtaa kestävämpään tilanteeseen etenkin kun vanhuspalveluita koskevan lainsäädännön ja lakiin kirjaamattomien normien (henkilöstömitoitukset, tilanormit) kautta kunnille on asetettu uusia velvoitteita, jotka lisäävät sekä palvelutuotannon että investointien kustannuksia. Vanhempiin ikäluokkiin kuuluvien asukkaiden määrä ja samalle heidän palvelutarpeensa ovat jatkossa merkittävässä kasvussa koko maassa. Valtion rahoitusjärjestelmän tulee jatkossakin turvata vanhusväestön palveluiden tuottaminen lainsäädännön ja normituksen edellyttämällä tavalla. Vanhusväestön painoarvoa suhteessa nuoriin ikäryhmiin ei tule heikentää selvitysmiehen ehdottamaa määrää.

Sairastavuuteen perustuvat laskennalliset kustannukset ovat esityksessä aiempaa suuremmalla painoarvolla. Sairastavuuskertoimissa on käytetty Kelan lääkkeiden erityiskorvattavuuksia, mikä on ongelmallista. Esitetty indeksi ei huomioi mm. suun terveydenhuollon kustannuksia eikä kasvussa olevia päihdehuollon kustannuksia. Erikoissairaanhoidon potilaista vain pieni osa saa erityiskorvattavia lääkkeitä. Valtionosuusuudistuksessa sairastavuuskertoimen määräytymisperusteissa ei tulisi käyttää Kelan lääkkeiden erityiskorvattavuutta. Esityksen tulisi sen sijaan kannustaa sairauksien ennaltaehkäisevään työhön.

Työttömyyskriteerin tulee toimia siten, että se kannustaa kuntia toimimaan aktiivisesti työttömyyden vähentämiseksi. Työttömyyteen liittyvät kuntien moninaiset kustannukset ovat kiistattomat. Työttömyyspainotukseen tulee lisätä kertoimet pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyyteen liittyen.

Uudistuksen siirtymäajan tulee olla esitettyä viittä vuotta pidempi ja vuosittainen muutos korkeintaan 25 euroa asukasta kohti. Verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen liittyen kiinteistöverot tulee ottaa takaisin tasauksen piiriin.

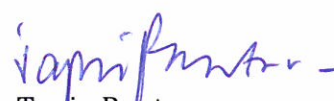
Esitetty valtionosuusuudistus sisältää hyviä linjauksia. Mallia on yksinkertaistettu, kriteerejä vähennetty ja päällekkäisyyksiä poistettu. Esitykseen sisältyy kuitenkin useita kohtia, joita on korjattava ennen lopullista hyväksyntää. Korjauskohteita löytyy edellä mainitun mukaisesti erityisesti ikäihmisten painotuksen liiallisesta keventämisestä, työttömyyden huomioimisesta ja sairastavuuskertoimen määräytymisperusteista.

Selvitysmiehen esitys ei sisällä kannanottoa opetus- ja kulttuuritoimen ylläpitäjäjärjestelmän mukaiseen rahoitukseen. Rahoitusjärjestelmät tulisi valmistella rinnakkain siten, että uudistuksesta päätettäessä olisi selkeä käsitys kunnille kohdennettavasta valtion kokonaisrahoituksesta. Peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän ikäkriteerien muutosesitystä on perusteltu kustannusvastaavuudella. Vastaavasti tulisi tarkistaa toisen asteen koulutuksen rahoitusjärjestelmän perusteita siten, että kyseiseen koulutukseen rahoitusta ei tule enää jatkossa kohdistaa asukaslukuperusteisesti, vaan rahoituksen kriteerinä tulee käyttää niitä ikäluokkia, joihin kyseinen koulutus pääasiassa kohdentuu.

Sastamalassa 1.4.2014

SASTAMALAN KAUPUNKI

Jarkko Malmberg
kaupunginjohtaja

Tapio Rautava
kehittämisjohtaja